

Harsányi Kornélia

Nemzetközi kábítószerügyi konferencia

2006. október 5-7. között Ljubljanában, Szlovénia fővárosában rendezte meg a **Börtönbeli Droghasználat és Fertőzések Megelőzések Európai Hálózata** (European Network on Drugs and Infections Prevention in Prison – a továbbiakban: **ENDIPP**) 9. nemzetközi konferenciáját „Az egyenértékűség elvétől a gondoskodás gyakorlatáig: a szakadék áthidalása” címmel. (Mint ismeretes: a szervezet tavalyi konferenciájának Budapest adott helyszínt.)

A résztvevők az Európai Unió, Dél-kelet Európa, az Orosz Föderáció és a Szovjetunió utódállamaiból a büntetés-végrehajtásban érintett állami intézmények (felügyeletet ellátó minisztériumok, bv. szervezetek) képviselői, a kérdéssel foglalkozó civil szervezetek küldöttei, kutatói, továbbá az Amerikai Egyesült Államokból, Kanadából, Iránból, Ausztráliából és Izraelből érkezett szakemberek voltak.

A Magyar Büntetés-végrehajtási Szervezetet **Biczó László bv. dandártábornok**, az országos parancsnok általános helyettese, **Dr. Harsányi Kornélia bv. o. őrnagy**, főorvos és **Gere Tünde bv. százados**, kiemelt főreferens képviselték a tanácskozáson.

A megnyitón köszöntőt mondott **Steve Rossel**, az ENDIPP elnöke és **Lovro Sturm**, a Szlovén Köztársaság igazságügyi minisztere, majd **Tomaz Smole**, a Szlovén Büntetés-végrehajtási Szervezet országos parancsnoka és a vendéglátók tájékoztatót tartottak országuk drogellenes kormányzati intézkedéseiről, illetve a büntetés-végrehajtás általános helyzetéről, kitérve a kábítószer-élvezettel összefüggő problémákra.

Elhangzott, hogy a Szlovén Köztársaságban 1992-ben kormányzati program készült, 1995-től pedig tárcaközi együttműködéssel valósult-valsól meg a tiltott drogok elleni küzdelem. 1998-tól három fontos törvényt fogadtak el: a kábítószer-prekursorok ellenőrzéséről, a kábítószer-élvezők gyógyításának szabályairól, illetve a megelőzés széleskörű társadalmi feladatainak meghatározásáról. Szlovéniában 100 000 lakosra 56 fogvatartott jut (Magyarországon 160-170 fő), ez a szám európai összehasonlításban alacsony ugyan, viszont a fogvatartottak 28-30%-a (kb. 800 személy évente) valamilyen mértékben érintett a kábítószer-élvezetben. Egészségügyi ellátásukat kis mértékben (ápoló, nevelő, pszichológus jelenléte) a bv. intézeteken belül, nagyrészt azonban a területileg illetékes egészségügyi és szociális rendszerben biztosítják – az „egyenértékűség” elvét érvényesítve. A bv. szervezet fő stratégiája a kábítószeres börtönbe jutásának megelőzése, megakadályozása, valamint a rászorulók gyógyítása, a fogvatartottak felvilágosítása.

Az EU tagállamainak, a csatlakozás előtt állók, valamint a dél-európai és a szovjet utódállamok fiatal kutatói számára létrehozott Paolo Pertica ösztöndíj ismertetésével folytatódott a program, majd plenáris előadásokra került sor „Mit értünk ekvivalencia/egyenértékűség alatt, és a nemzetközi irányelvek gyakorolnak-e befolyást arra, hogy a politikák valóságra váltsák azt?”, valamint „Egyenértékűség: az elmélet átültetése a gyakorlatba” címmel.

Az előadók, akik egy sor tudományágot, szervezetet és nemzetet képviseltek, bemutatták a kábítószer-használóknak szánt szolgáltatások megtervezésének és kivitelezésének módját a börtön-

tönökben és más munkaterületükön. A hangsúlyt az egyenértékűségnek, a gondozás folyamosságának megvalósítására és fönntartására helyezték.

A dél-európai és közép-ázsiai országok résztvevői többnyire külső pénzügyi forrásokból (Világbank, PHARE stb.), civil és szakmai szervezetek által támogatott vizsgálatok eredményeiről, az Európai Unió régi tagállamaiból érkezett kutatók, civil szervezetek küldöttei pedig saját tapasztalataikról számoltak be – „a kábítószer-használók egészségügyi és egyéb szolgáltatásokhoz való hozzájárása, a szolgáltatások minősége a börtönökben és a szélesebben vett büntető igazságszolgáltatás területén” kérdéskört illetően.

Valamennyi előadó rámutatott a kábítószer-élvezettel kapcsolatos problémák összetettségére (egészségügyi, pszicho-szociális, biztonsági, társadalmi-gazdasági stb. következmények), illetve súlyosságára, amelyek a börtönpopulációban kiemelten és koncentráltan jelentkeznek – különösen a kábítószer-termelésben „élenjáró” közép-ázsiai országokban, a társadalmi-gazdasági válsággal küzdő és a tranzit-útvonalnak számító államokban, továbbá a fejlett gazdaságú, de a kábítószer-használat csökkentésével intézményesen már régóta foglalkozó országokban.

A börtönökben – többnyire nem költségvetésből, hanem külső segítséggel – szervezett felmérések, vizsgálatok, gyógyító-megelőző programok pozitív hatását kisebbíti a gazdasági nehézségekkel sújtott országok civil egészségügyi ellátó-rendszerének – felkészületlenségéből eredő – fogadóképtelensége, egyes államokban pedig feszültségek keletkeztek a programokban résztvevő fogvatartottak úgymond „kivételezettsége” miatt. Különösen érvényes volt ez a szubsztitúciós terápia elérhetősége vonatkozásában.

A beszámolók szorgalmazták a társadalmi-kormányzati összefogást a börtönpopuláció csökkentésére, a rezsimek szigorúságának mérséklésére, a rehabilitációs lehetőségek kiszélesítésére, a társadalmi és szociális beilleszkedés/visszailleszkedés előmozdítására általában és a kábítószer-élvezőkkel kapcsolatban különösen.

Valamennyi előadó és hozzászóló egyetértett abban, hogy szükség van a fokozott figyelemre, a jól működő felderítő és gyógyító-megelőző tevékenységre a kábítószer-használat és az azal összefüggő fertőzés-veszélyek, egyéb egészségkárosodások vonatkozásában. (Különösen riasztó számok hangzottak el a Hepatitis C fertőzéseket illetően.) Szükséges a folyamatos, szabadulás után is folytatódó gondozás, a recidívák [visszaesések] és a maradandó károsodások elkerülésére, azok mértékének csökkentésére érdekében.

A széles értelemben vett és „egyenértékű” kezelésre, a börtönökből szabadultak teljes körű rehabilitálására való törekvés – elvi szinten – a résztvevő országok kormányzati szervei részéről egyértelműnek bizonyult a konferencián. Ugyanakkor a végrehajtást biztosító jogszabályi háttérben jelentős különbségek mutatkoznak, ami sok esetben a külföldi és a civil kezdeményezésű támogatások igénybe vételének is gátja.

A pénzügyi lehetőségekben még nagyobb eltérésekről számoltak be a hozzászólók: egyes államok szociális és egészségügyi alapellátó rendszere önmagában is súlyos forrás-, intézmény- és/vagy szakemberhiánnyal küzd, de a fejlettebb, magasabb színvonalú általános szociális és egészségügyi gondoskodást nyújtó országokban is korlátozottak a költségvetési támogatások. Utóbbiaknál a civil szféra azonban lényeges segítséget nyújt. Megfogalmazódott, hogy az állami szervekkel való együttműködés gyakorlati tapasztalatait szükséges folyamatosan értékelni, a jól bevált módszereket pedig ismertetni, közkinccsé tenni.

A szekcióüléseken az alábbi témák részletei kerültek szóba:

1. Akcióterv kidolgozása a börtönökben használt kábítószeres és fertőzések megelőzésére Dél-Kelet-Európában
2. Miért kell a bebörtönzést alkalmazni: léteznek-e megvalósítható alternatívák? A kezdeti beavatkozás és a bebörtönzés alternatíváinak alkalmazása
3. Interdiszciplináris munka és szervezeti kultúra
4. Női kábítószer-használókkal való foglalkozás a börtönben
5. Kábítószer fogyasztók kezelése a börtönben: modellek, célok, elérhetőségek
6. Mit értünk a társadalmi bevonás fogalmán, hogyan kellene alkalmazni azt a szabadulók esetében?
7. Hepatitis és börtön: figyelmen kívül hagyott időzített bomba?

A konferenciát lezáró plenáris ülésen bemutatták a **Cranstoun Drug Services** megbízásából elkészített három kutatási tanulmány eredményeit. A tanulmányok mélyrehatóan megvizsgálták a károsodáscsökkentő beavatkozásokat a börtönben, a kábítószer-problémákkal jelentkező fiatalokúak kérdését a zárt intézetekben, a kokaint és egyéb stimulánsokat használókat a börtönben. Mindegyik tanulmány Európa kilenc országából származó tényeken és elemzéseken alapult. (A tanulmányokat az ENDIPP megjelenteti a rendezvényt követően.)

Összefoglalásként elmondható, hogy a háromnapos konferencia programja rendkívül sok információt nyújtott, hogy valamennyi résztvevő gazdagodott tapasztalatokban, s hogy ez a nemzetközi tanácskozás a szakértők valódi fórumává vált.